

გაეროს შებენდული
შესაძლებლობის მქონე
პირთა უფლებების კომიტეტი

მუნლი 9 - ხელმისაწვდომობა

ზოგადი კომენტარი No. 2 (2014)

შებენდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კომიტეტის სესია
(2014 წლის 31 მარტი - 11 აპრილი)

შებენდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სამართლებრივი
ადვოკატირების პროექტი

კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის

USAID
ამერიკელი სახსიზბან

შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების გაეროს კონვენციის მე-9 მუხლის ზოგადი კომენტარის თარგმნა, ბეჭდვა და გავრცელება შესაძლებელი გახდა შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სამართლებრივი ადვოკატირების პროექტის ფარგლებში, რომელსაც კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის ახორციელებს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ფინანსური მხარდაჭერით.

მოცემულ პუბლიკაციაში გამოთქმული მოსაზრებები არის ავტორებისეული და არ გამოხატავს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსა (USAID) და კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის მოსაზრებებს.

შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სამართლებრივი ადვოკატირება 2016 წ.

**შეზღუდული შესაძლებლობის
მქონე პირთა უფლებების
კონვენცია**

გავრცელება: საყოველთაო
2014 წლის 22 მაისი

ორიგინალი შედგენილია
ინგლისურ ენაზე

**შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების
კომიტეტი**
მე-11 სესია
2014 წლის 31 მარტი - 11 აპრილი

ზოგადი კომენტარი No. 2 (2014)

მუხლი 9: ხელმისაწვდომობა

I. შესავალი

1. ხელმისაწვდომობა ნებისმიერი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირისათვის წინაპირობაა იმისა, რომ მან შეძლოს დამოუკიდებლად ცხოვრება და საზოგადოებაში სრულფასოვნად და თანასწორად მონაწილეობა. ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე, ტექნოლოგიურ სისტემებზე, მათ შორის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე და საზოგადოებისათვის განკუთვნილ სხვა ობიექტებსა და მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის გარეშე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები ვერ ისარგებლებენ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობის თანასწორი შესაძლებლობებით. უბრალო დამთხვევას არ წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ხელმისაწვდომობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის ერთ-ერთი იმ პრინციპთაგანია (მუხლი 3(ვ)), რომელსაც კონვენცია ეფუძნება. ისტორიულად, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების მოძრაობა ავითარებს მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ ფიზიკურ გარემოსა და საზოგადოებრივ ტრანსპორტზე ხელმისაწვდომობა წარმოადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა გადაადგილების თავისუფლების წინაპირობას, რომელსაც იცავს სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-12 მუხლი. აღნიშნულის მსგავსად, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე ხელმისაწვდომობა მიჩნეულია აზრისა და გამოხატვის თავისუფლების წინაპირობად, რომელსაც ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-19 მუხლი და სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-19 მუხლის მე-2 პუნქტი იცავს.

2. სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის 25-ე მუხლის (გ) პუნქტის თანახმად, თითოეულ მოქალაქეს უნდა ჰქონდეს თავის ქვეყანაში არსებულ სახელმწიფო სერვისებზე ხელმისაწვდომობა. ამ მუხლის დებულებები შესაძლოა მიჩნეულ იქნას ადამიანის უფლებათა ძირითად ხელშეკრულებებში ხელმისაწვდომობის უფლების შეტანის საფუძვლად.

3. კონვენცია “რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ” იცავს საერთო სარგებლობის ნებისმიერ ადგილზე (მაგ. ტრანსპორტი, რესტორანი, თეატრი, პარკი, კაფე) ყოფნისა და ნებისმიერი სახის მომსახურების ხელმისაწვდომობის საყოველთაო უფლებას (მუხლი 5(ვ)). აღნიშნული კი ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო საკანონმდებლო ჩარჩოში ქმნის პრეცედენტს, რომლის თანახმადაც ხელმისაწვდომობის უფლება აღიქმება უფლებად, როგორც ასეთი. ცნობილია, რომ წარსულში სხვადასხვა რასობრივი და ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენლებისათვის საერთო სარგებლობის ადგილებსა და სერვისებზე ხელმისაწვდომობის შეზღუდვის საფუძველი საზოგადოებაში დამკვიდრებული ცრურწმენები და ფიზიკურად ხელმისაწვდომ ადგილებზე მათი ხელმისაწვდომობის დასაბრკოლებლად ძალის გამოყენების მზაობა იყო. თუმცა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები ტექნიკურ და გარემო (ხშირ შემთხვევაში, ადამიანების მიერ შექმნილ) ბარიერებს აწყდებიან - ისეთებს, როგორებიცაა შენობის კიბეებიანი შესასვლელი, მრავალსართულიან შენობებში ლიფტის არარსებობა და მათთვის ხელმისაწვდომ ფორმატში ინფორმაციის ნაკლებობა. როგორც წესი, აშენებული გარემო უკავშირდება სოციალურ და კულტურულ განვითარებას და წეს-ჩვეულებებს, რის გამოც იგი საზოგადოების სრულ კონტროლს ექვემდებარება. ასეთი ხელოვნური ბარიერები ხშირად ინფორმაციისა და ტექნიკური გამოცდილების ნაკლებობის შედეგია და საერთო სარგებლობის ადგილებსა თუ სერვისებზე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების ხელმისაწვდომობის შეგნებულად შეზღუდვის მცდელობას არ წარმოადგენს. ისეთი პოლიტიკის დასაწერგად, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომობას გააუმჯობესებს, საჭიროა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მიმართ დამოკიდებულების შეცვლა უწყვეტი საგანმანათლებლო ძალისხმევით, ცნობიერების ამაღლებით, კულტურული კამპანიებისა და კომუნიკაციების მეშვეობით, სტიგმასა და დისკრიმინაციასთან ბრძოლით.

4. სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი და რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენცია ნათლად ადგენს, რომ ხელმისაწვდომობის უფლება ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო კანონმდებლობის ნაწილია. ხელმისაწვდომობა უნდა იყოს გაგებული, როგორც ამ ხელმისაწვდომობის უფლების

სოციალური ასპექტის განმტკიცება შეზღუდული შესაძლებლობიდან გამომდინარე. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ კონვენციის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპი, ხელმისაწვდომობა, უაღრესად მნიშვნელოვანი წინაპირობაა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ სამოქალაქო, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურული უფლებებით ეფექტურად და თანასწორად სარგებლობისათვის. ხელმისაწვდომობა აღქმული უნდა იქნას არა მხოლოდ თანასწორობისა და დისკრიმინაციის აკრძალვის კონტექსტში, არამედ საზოგადოებაში ინვესტირების საშუალებად და მდგრადი განვითარების განუყოფელ ნაწილად.

5. სხვადასხვა ადამიანებსა და ორგანიზაციებს განსხვავებულად ესმით საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (სსტ) მნიშვნელობა; თუმცა, ზოგადად აღიარებულია, რომ სსტ ე.წ. “ქოლგა” ტერმინია, რომელიც გულისხმობს ნებისმიერი სახის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო საშუალებას, ფორმას და მის შინაარსს. აღნიშნული განსაზღვრება მოიცავს ტექნოლოგიების ფართო სპექტრს - ისეთს, როგორებიცაა რადიო, ტელევიზია, სატელეფონო, მობილური ტელეფონები, ფიქსირებული კავშირგაბმულობის ტელეფონები, კომპიუტერები, ქსელის აპარატურული და პროგრამული ნაწილი. სსტ მნიშვნელოვანია, ვინაიდან იგი სერვისების ფართო სპექტრს ხდის ხელმისაწვდომს, ახდენს არსებული სერვისების გარდაქმნას და ზრდის ინფორმაციასა და ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის მოთხოვნას, განსაკუთრებით მოსახლეობის მარგინალიზებულ ნაწილში, რომელიც ნაკლებად სარგებლობს შესაბამისი სერვისებით - მაგალითად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები. საერთაშორისო ტელეკომუნიკაციის მარეგულირებელი წესების მე-12 მუხლი (მიღებულია 2012 წელს, დუბაიში) იცავს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობის უფლებას საერთაშორისო სატელეკომუნიკაციო სერვისებზე, საერთაშორისო ტელეკომუნიკაციების კავშირის (ITU) რეკომენდაციების გათვალისწინებით. აღნიშნული მუხლის დებულებები შესაძლოა გამოყენებულ იქნას სახელმწიფო მხარეთა ეროვნული საკანონმდებლო ჩარჩოს განსამტკიცებლად.

6. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ ზოგად კომენტარში No. 5 (1994 წ.), ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების კომიტეტმა მიუთითა სახელმწიფოების მოვალეობაზე, განახორციელონ გაეროს სტანდარტული წესები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის შესაძლებლობების გათანაბრების შესახებ.¹ სტანდარტული წესები ხაზს უსვამს ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობის

¹ გენერალური ასამბლეის რეზოლუცია 48/96, დანართი

მნიშვნელობას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის შესაძლებლობების გათანაბრების საქმეში. კონცეფცია შემუშავებულია მე-5 წესში, რომლის თანახმადაც ფიზიკურ გარემოზე და ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე ხელმისაწვდომობის სფეროებში სახელმწიფომ პრიორიტეტული ქმედებები უნდა განახორციელოს. ხელმისაწვდომობის მნიშვნელობა აგრეთვე მომდინარეობს ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების კომიტეტის ზოგადი კომენტარიდან No. 14 (2000 წ.), რომელიც შეეხება ჯანდაცვის უმაღლეს მიღწევად სტანდარტზე ხელმისაწვდომობის უფლებას (პუნქტი 12). შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა უფლებების შესახებ ზოგად კომენტარში No. 9 (2006) ბავშვთა უფლებების კომიტეტი ხაზს უსვამს, რომ საზოგადოებრივი ტრანსპორტისა და სხვა ობიექტების, მათ შორის სამთავრობო შენობების, სავაჭრო ტერიტორიებისა და დასვენების ობიექტების ფიზიკური ხელმისაწვდომობის არარსებობა წარმოადგენს ძირითად ფაქტორს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვების მარგინალიზაციასა და გამორიცხვაში, რომელიც მნიშვნელოვნად აფერხებს მათ ხელმისაწვდომობას სერვისებზე, მათ შორის ჯანდაცვასა და განათლებაზე (პუნქტი 39). ბავშვთა უფლებების შესახებ კომიტეტმა ხელმისაწვდომობის მნიშვნელობა კიდევ ერთხელ დაადასტურა ზოგად კომენტარში No. 17 (2013), რომელიც შეეხება ბავშვთა დასვენების, მოცალეობის, თამაშის, გართობის, კულტურული ცხოვრებისა და ხელოვნებაზე ხელმისაწვდომობის უფლებას.

7. “მსოფლიო ანგარიში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მდგომარეობის შესახებ”, რომელიც “ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ” და “მსოფლიო ბანკმა” გამოაქვეყნეს 2011 წელს, ყველაზე ფართომასშტაბიანი კონსულტაციის ფარგლებში და შეზღუდული შესაძლებლობის სფეროს ასობით პროფესიონალის მონაწილეობით, ხაზს უსვამს, რომ შექმნილი გარემო, სატრანსპორტო სისტემები, ინფორმაცია და კომუნიკაცია ხშირად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის არ არის ხელმისაწვდომი (გვ. 10). შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს წართმეული აქვთ ზოგიერთი უფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა - მაგ. დასაქმების ძიების ან ჯანდაცვის უფლება - იმის გამო, რომ მათ ტრანსპორტზე ხელი არ მიუწვდებათ. არაერთ ქვეყანაში ხელმისაწვდომობის მარეგულირებელი კანონმდებლობის პრაქტიკაში განხორციელების დონე არის დაბალი, ხოლო შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს ხშირად წართმეული აქვთ გამოხატვის თავისუფლება, ვინაიდან მათი წვდომა ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე შეზღუდულია. ისეთ ქვეყნებშიც, სადაც სმენის არმქონე ადამიანებისათვის ხელმისაწვდომია ჟესტების ენის თარგმნის მომსახურება, კვალიფიციური თარჯიმნების რაოდენობა, როგორც წესი, დაბალია და ვერ აკმაყოფილებს სერვისზე არსებულ მზარდ მოთხოვნას. ამასთან, იმის გამო, რომ

თარჯიმნებს ინდივიდუალურ კლიენტებთან შესახვედრად გადაადგილება უნევთ, მათი სერვისით სარგებლობა საკმაოდ ძვირია. ინტელექტუალური და ფსიქიკური შეზღუდვის მქონე და აგრეთვე, სმენადაქვეითებული და უსინათლო პირები აწყდებიან ბარიერებს ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებით, ინფორმაციის მარტივად წასაკითხ ფორმატში და კომუნიკაციის აუგმენტატური და ალტერნატიული საშუალებების ნაკლებობის გამო. ისინი აგრეთვე აწყდებიან ბარიერებს სერვისების ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებით, საზოგადოებაში გავრცელებული ცრურწმენებისა და აღნიშნული სერვისების მიმწოდებელი პერსონალის ნაკლებად ადექვატური მომზადების გამო.

8. 2011 წელს საერთაშორისო ტელეკომუნიკაციების კავშირმა, “ინკლუზიური საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გლობალურ ინიციატივასთან” თანამშრომლობით, გამოაქვეყნა ანგარიში სახელწოდებით “ტელევიზიის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა”. ანგარიშში აღნიშნულია, რომ იმ მილიარდი ადამიანის მნიშვნელოვან ნაწილს, რომელიც ამა თუ იმ სახის შეზღუდული შესაძლებლობით ცხოვრობს, ხელი არ მიუწვდება ტელევიზიის აუდიო-ვიზუალურ შინაარსზე. აღნიშნული განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ მათ შესაბამისი სერვისებით სარგებლობისათვის საჭირო შინაარსზე, ინფორმაციისა და/თუ ტექნიკურ საშუალებებზე წვდომა არ აქვთ.

9. საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების საზოგადოების ძირითადი ნაწილი ხელმისაწვდომობას აღიარებს 2003 წლიდან. ამ წელს ჟენევაში გაიმართა “ინფორმაციული საზოგადოების შესახებ მსოფლიო სამიტის” პირველი ეტაპი, რომლის დროსაც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი და მტკიცედ მხარდაჭერილი კონცეფცია “პრინციპთა შესახებ დეკლარაციაში” იქნა შეტანილი. დეკლარაციის 25-ე პუნქტში აღნიშნულია: “განვითარებისათვის გლობალური ცოდნის გაზიარებისა და განმტკიცების გაუმჯობესება შესაძლებელია იმ ბარიერების აღმოფხვრით, რომელიც აფერხებს ეკონომიკური, სოციალური, პოლიტიკური, ჯანდაცვის, კულტურული, საგანმანათლებლო და სამეცნიერო საქმიანობისათვის საჭირო ინფორმაციაზე თანაბარ ხელმისაწვდომობას; ასევე, საჯარო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობით, მათ შორის უნივერსალური დიზაინის მეშვეობითა და დამხმარე ტექნოლოგიების გამოყენებით.”²

² იხ. “პრინციპთა დეკლარაცია: ინფორმაციული საზოგადოების შენება: გლობალური გამოწვევა ახალ ათასწლეულში”, მიღებულ იქნა ინფორმაციული საზოგადოების შესახებ მსოფლიო სამიტის პირველ ეტაპზე, რომელიც ქ.ჟენევაში 2003 წელს გაიმართა (WSIS-03/GENEVA/DOC/4-E), პუნქტი 25

10. პირველადი ანგარიშების განხილვისას სახელმწიფო მხარესთან გამართული ათივე ინტერაქციული დიალოგის დროს, მოცემული ზოგადი კომენტარის შემუშავებამდე, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კომიტეტმა ხელმისაწვდომობა ერთ-ერთ ძირითად საკითხად მიიჩნია. თითოეულ ანგარიშთან დაკავშირებით კომიტეტის მიერ შემუშავებული დასკვნითი მოსაზრებები შეიცავს რეკომენდაციებს ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებით. ერთ-ერთი საერთო პრობლემის მაგალითია მონიტორინგის ადექვატური მექანიზმის ნაკლებობა, ხელმისაწვდომობის სტანდარტებისა და შესაბამისი კანონმდებლობის პრაქტიკაში განხორციელების უზრუნველსაყოფად. ზოგიერთ სახელმწიფოში მონიტორინგი ადგილობრივი ხელისუფლების მოვალეობას წარმოადგენს. ამ უკანასკნელს კი არ აქვს საკმარისი ტექნიკური ცოდნა და ეფექტური იმპლემენტაციისათვის საჭირო ადამიანური თუ მატერიალური რესურსები. კიდევ ერთი საერთო პრობლემა მდგომარეობს შესაბამისი მხარეების სათანადო მომზადების ნაკლებობაში; აგრეთვე, ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის პროცესში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა და მათი ინტერესების დამცველი ორგანიზაციების მონაწილეობის ნაკლებობაში.

11. ხელმისაწვდომობის საკითხი აგრეთვე განხილულია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კომიტეტის პრეცედენტულ სამართალში. საქმეში “ნიუსტი და ტოკაჩი უნგრეთის წინააღმდეგ” (შეტყობინება No. 1/2010, 2013 წლის 16 აპრილს მიღებული მოსაზრებები), კომიტეტმა განაცხადა, რომ საზოგადოებისათვის განკუთვნილი ყველა სერვისი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის მე-9 მუხლის დებულებების შესაბამისად უნდა იყოს ხელმისაწვდომი. კომიტეტმა სახელმწიფო მხარეს მოუწოდა, მხედველობის არმქონე პირები უზრუნველყოს ბანკომატებზე ხელმისაწვდომობით. კომიტეტის რეკომენდაციის თანახმად, *inter alia*, სახელმწიფო მხარემ უნდა “შექმნას მინიმალური სტანდარტები კერძო ფინანსური ინსტიტუტების მიერ მხედველობისა და სხვა სახის დარღვევის მქონე პირებისათვის საბანკო სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, შექმნას საკანონმდებლო ჩარჩო კონკრეტული, აღსრულებადი და მონიტორინგისათვის დროში განერილი ინდიკატორებით, ფინანსური ინსტიტუტების მიერ თანდათანობითი ცვლილებებისა და შესწორებების მონიტორინგისა და შეფასებისთვის, იმ საბანკო სერვისების ხელმისაწვდომ სერვისებად გარდაქმნის პროცესში, რომლებიც მანამდე ხელმისაწვდომი არ ყოფილა; და უზრუნველყოს, რომ ყველა ახლადშექმნილი ბანკომატი და სხვა საბანკო სერვისი სრულად ხელმისაწვდომი იყოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის” (პუნქტი 10.2(ა)).

12. აღნიშნული პრეცედენტებისა და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ხელმისაწვდომობა წარმოადგენს აუცილებელ წინაპირობას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ საზოგადოებაში სრულფასოვნად და თანასწორად მონაწილეობისათვის და მათ მიერ ადამიანის უფლებებითა და ფუნდამენტური თავისუფლებებით ეფექტურად სარგებლობისათვის, კომიტეტი თვლის, რომ საჭიროა კონვენციის მე-9 მუხლის შესახებ (ხელმისაწვდომობა) ზოგადი კომენტარის მიღება, კომიტეტის რეგლამენტისა და ადამიანის უფლებათა სახელშეკრულებო ორგანოების მიერ დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად.

II. ნორმატიული შინაარსი

13. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის მე-9 მუხლის თანახმად, “იმისთვის, რომ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს დამოუკიდებლად არსებობისა და ცხოვრების ყველა სფეროში სრულყოფილი მონაწილეობის საშუალება მიეცეთ, წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მიმართონ ყველა შესაბამის ზომას, რათა მათთვის უზრუნველყონ, სხვების თანასწორად, ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის, ტექნოლოგიური სისტემების, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ტექნოლოგიების ჩათვლით, საზოგადოებისთვის განკუთვნილი სხვა მოწყობილობებისა და მომსახურებების ხელმისაწვდომობა, როგორც ქალაქის, ასევე სოფლის პირობებში.” მნიშვნელოვანია, რომ ხელმისაწვდომობა ამომწურავად იქნას განხილული ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის და მომსახურებების ჩათვლით. ამ შემთხვევაში მთავარი არ არის სამართალსუბიექტობა და იმ პირთა საჯარო თუ კერძო ბუნება, რომლებიც ფლობენ შენობებს, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურას, სატრანსპორტო საშუალებებს, ინფორმაციასა და კომუნიკაციას და სერვისებს. იმ შემთხვევაში, თუ საქონელი, პროდუქტები და სერვისები განკუთვნილია საზოგადოებისათვის, ისინი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასათვის, იმისდა მიუხედავად, თუ ვინ არის მათი მფლობელი/მომწოდებელი - საჯარო თუ კერძო დაწესებულება. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებმა უნდა ისარგებლონ თანაბარი ხელმისაწვდომობით ყველა იმ საქონელზე, პროდუქტსა თუ სერვისებზე, რომელიც საზოგადოებისათვის არის განკუთვნილი, იმგვარად, რაც უზრუნველყოფს ეფექტურ და თანაბარ ხელმისაწვდომობას, მათი ღირსების დაცვით. აღნიშნული მიდგომა მომდინარეობს დისკრიმინაციის აკრძალვიდან; ხელმისაწვდომობაზე უარი უნდა ჩაითვალოს დისკრიმინაციულ ქმედებად, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის ქმედების განმახორციელებელი - საჯარო თუ კერძო პირი. ხელმისაწვდომობა ყველა

შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირისათვის უნდა იქნას უზრუნველყოფილი, შებლუდული შესაძლებლობის ტიპის მიუხედავად, ყოველგვარი გამორჩევის გარეშე, მათ შორის რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნებისა თუ სოციალური წარმომავლობის, ქონებრივი მდგომარეობის, წოდებრივი თუ სხვა მდგომარეობის, სამართლებრივი თუ სხვა სოციალური სტატუსის, გენდერისა თუ ასაკის საფუძველზე. შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირების კონტექსტში ხელმისაწვდომობა განსაკუთრებით გენდერულ და ასაკობრივ ასპექტებს უნდა ითვალისწინებდეს.

14. ცალსახაა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი ხელმისაწვდომობას იცავს, როგორც შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ დამოუკიდებლად ცხოვრების, საზოგადოებაში სრულფასოვნად და თანასწორად მონაწილეობისა და ადამიანის უფლებებითა და ფუნდამენტური თავისუფლებებით სხვებთან თანასწორობის საფუძველზე სარგებლობის წინაპირობას. მე-9 მუხლი მომდინარეობს ადამიანის უფლებების არსებული ხელშეკრულებებიდან, ისეთიდან, როგორებიცაა “სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის” 25-ე მუხლის “გ” პუნქტი სახელმწიფო სერვისებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ, და “რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენციის” მე-5 მუხლის “ვ” პუნქტი, რომელიც შეეხება საზოგადოებრივი სარგებლობისათვის განკუთვნილი ნებისმიერი ადგილისა თუ სერვისის ხელმისაწვდომობის უფლებას. ადამიანის უფლებების შესახებ აღნიშნული მნიშვნელოვანი ხელშეკრულებების მიღების დროს არ არსებობდა ინტერნეტი, რომელმაც სამყარო რადიკალურად შეცვალა. შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია ადამიანის უფლებების პირველი ხელშეკრულებაა, რომელიც 21-ე საუკუნეში იქნა მიღებული და საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობას ითვალისწინებს. კონვენცია არ ქმნის რაიმე ახალ უფლებას შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის. ამასთან, საერთაშორისო კანონმდებლობაში არსებულმა თანასწორობის ცნებამ გარკვეული ცვლილებები განიცადა გასული ათწლეულების მანძილზე. კერძოდ, ფორმალური თანასწორობიდან არსებით თანასწორობაზე გადასვლის კონცეპტუალურმა ცვლილებამ გავლენა იქონია სახელმწიფო მხარეთა მოვალეობებზე. სახელმწიფოთა მიერ ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ვალდებულება თანასწორობის უფლებების პატივისცემის, დაცვისა და აღსრულების ახალი მოვალეობის განუყოფელი ნაწილია. შესაბამისად, ხელმისაწვდომობა განხილული უნდა იქნას შებლუდული შესაძლებლობის კონკრეტული პერსპექტივიდან ხელმისაწვდომობის უფლების კონტექსტში. შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობის უფლებას უზრუნველყოფს ხელმისაწვდომობის

სტანდარტების მკაცრი იმპლემენტაცია. საზოგადოებისათვის განკუთვნილ საგნებზე, ობიექტებზე, პროდუქტებსა და სერვისებზე [შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა] ხელმისაწვდომობის შემაფერხებელი ბარიერების აღმოფხვრა უნდა მოხდეს თანდათანობით, სისტემატურად, და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მუდმივი მონიტორინგის ქვეშ, სრული ხელმისაწვდომობის მიღწევის მიზნით.

15. უნივერსალური დიზაინის შესახებ მკაცრი მოთხოვნა უნდა ვრცელდებოდეს ყველა სახის საქონელზე, პროდუქტზე, ობიექტზე, ტექნოლოგიასა, თუ სერვისებზე, რაც უზრუნველყოფს ყველა პოტენციური მომხმარებლის, მათ შორის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების თანაბარ და შეუზღუდავ ხელმისაწვდომობას, მათი მრავალფეროვნებისა და თანდაყოლილი ღირსების სრული გათვალისწინებით. აღნიშნულმა ხელი უნდა შეუწყოს პიროვნების ერთი ადგილიდან მეორე ადგილზე, მათ შორის, კონკრეტული ადგილის ფარგლებში, გადაადგილების შეუზღუდავი ჯაჭვის შექმნას, ბარიერების გარეშე. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებსა და სხვა მომხმარებლებს უნდა შეეძლოთ ბარიერებისაგან თავისუფალ ქუჩებში მოძრაობა, სატრანსპორტო საშუალებებში ასვლა, ინფორმაციითა და კომუნიკაციით სარგებლობა და უნივერსალური დიზაინის მქონე შენობებში შესვლა და გადაადგილება, ტექნიკური დამხმარე საშუალებებისა და სხვისი დახმარების გამოყენებით, საჭიროების შემთხვევაში. უნივერსალური დიზაინის გამოყენება ავტომატურად არ აუქმებს ტექნიკური დამხმარე საშუალებების საჭიროებას. [არამედ,] უნივერსალური დიზაინის საწყის ეტაპზე გამოყენება მნიშვნელოვნად ამცირებს მშენებლობის ხარჯებს: თავიდანვე შენობის ხელმისაწვდომობაზე ზრუნვა უმრავლეს შემთხვევაში არ ზრდის, ხოლო ზოგიერთ შემთხვევაში მხოლოდ უმნიშვნელოდ ზრდის მშენებლობის საერთო ღირებულებას. მეორეს მხრივ, გარკვეულ შემთხვევებში, შენობის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით შემდგომი ადაპტაციის ხარჯები საკმაოდ მაღალია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება ისტორიულ შენობებს. უნივერსალური დიზაინის თავიდანვე გამოყენება უფრო ეკონომიურია, ხოლო ბარიერების შემდგომ აღკვეთასთან დაკავშირებული ხარჯები ხელმისაწვდომობის დამაბრკოლებელი ბარიერების თანდათანობით აღკვეთის ვალდებულების თავიდან ასაცილებელ არგუმენტად ვერ გამოდგება. ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე, მათ შორის სსტ-ზე ხელმისაწვდომობა თავიდანვე უნდა იქნას უზრუნველყოფილი, ვინაიდან ინტერნეტისა და სსტ-ს შემდგომმა ადაპტაციამ შესაძლოა, ხარჯები გაზარდოს. ამრიგად, დიზაინისა და ნარმოების პროცესში საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული სავალდებულო მოთხოვნების საწყის ეტაპზე გათვალისწინება უფრო ეკონომიურია.

16. უნივერსალური დიზაინის გამოყენება საზოგადოებრივ ცხოვრებას ხელმისაწვდომს ხდის ყველა ადამიანისათვის და არა მხოლოდ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის. საყურადღებოა, რომ მე-9 მუხლი სახელმწიფო მხარეებზე პირდაპირ აწესებს ვალდებულებას, უზრუნველყონ ხელმისაწვდომობა როგორც ქალაქის, ისე სოფლის პირობებში. კვლევებმა დაადასტურა, რომ ხელმისაწვდომობის კუთხით დიდ ქალაქებში უკეთესი მდგომარეობაა, ვიდრე მოშორებით მდებარე, ნაკლებად განვითარებულ სოფლებში, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგჯერ ფართომასშტაბიანი ურბანიზაცია ქმნის დამატებით ახალ ბარიერებს, რომელიც აბრკოლებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობას, განსაკუთრებით აშენებულ გარემოზე, ტრანსპორტსა და სერვისებზე და აგრეთვე, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის კომპლექსურ სერვისებზე მჭიდროდ დასახლებულ, ხმაურიან ურბანულ ტერიტორიებზე. როგორც ქალაქის, ისე სოფლის პირობებში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს ხელი უნდა მიუწვდებოდეთ ფიზიკური გარემოს ბუნებრივ და კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილზე, რომელიც მოსახლეობის სარგებლობისათვის არის განკუთვნილი.

17. მე-9 მუხლის 1 პუნქტი სახელმწიფო მხარეებს ავალდებულებს მოახდინონ იმ დაბრკოლებებისა და ბარიერების იდენტიფიცირება და აღმოფხვრა, რომელიც ხელს უშლის, *inter alia*:

(ა) შენობა-ნაგებობებზე, გზებზე, სატრანსპორტო საშუალებებზე და სხვა შიდა თუ გარე აღჭურვილობებზე, სკოლებზე, საცხოვრებლებზე, სამედიცინო დაწესებულებებსა და სამუშაო ადგილებზე ხელმისაწვდომობას;

(ბ) ინფორმაციაზე, კომუნიკაციასა და სხვა სერვისებზე, მათ შორის ელექტრონულ და საგანგებო სამსახურებზე, ხელმისაწვდომობას.

გემოაღნიშნული სხვა შიდა თუ გარე აღჭურვილობები უნდა მოიცავდეს სამართალდამცავ უწყებებს, სასამართლოებს, ციხეებს, სოციალურ დაწესებულებებს, სოციალური თავშეყრისა და გართობის ადგილებს, კულტურულ, რელიგიურ, პოლიტიკურ და სპორტულ აქტივობებს და სავაჭრო დაწესებულებებს. სხვა სერვისები უნდა მოიცავდეს საფოსტო, საბანკო, სატელეკომუნიკაციო და საინფორმაციო სერვისებს.

18. მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტი აცალიბებს ღონისძიებებს, რომელიც სახელმწიფო მხარეებმა უნდა მიიღონ საზოგადოებისათვის ღია მომსახურებების და მონყობილობების ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული მინიმალური ეროვნული სტანდარტების შემუშავების,

გამოქვეყნებისა და მონიტორინგის მიზნით. აღნიშნული სტანდარტები უნდა შეესაბამებოდეს სხვა სახელმწიფო მხარეთა სტანდარტებს, რაც უზრუნველყოფს ფუნქციონალურ თავსებადობას თავისუფალი გადაადგილებასთან დაკავშირებით, მე-18 მუხლის ფარგლებში (შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა გადაადგილების თავისუფლება და მოქალაქეობა). სახელმწიფო მხარეებს აგრეთვე მოეთხოვებათ ზომების მიღება, რათა უზრუნველყონ, რომ საზოგადოებისათვის ღია მომსახურებებსა და მონყობილობების შემთავაზებელი კერძო ორგანიზაციები ითვალისწინებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის ხელმისაწვდომობის უკლებლივ ყველა ასპექტს (მე-9 მუხლის 2(ბ) პუნქტი).

19. ვინაიდან ხშირად ხელმისაწვდომობის ნაკლებობა ცნობიერებისა და ტექნიკური გამოცდილების ნაკლებობის შედეგია, მე-9 მუხლი სახელმწიფო მხარეებს აკისრებს ყველა შესაბამისი მხარისათვის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობის შესახებ ტრენინგების ვალდებულებას (მე-2(გ) პუნქტი). მე-9 მუხლი არ აკონკრეტებს შესაბამის მხარეებს; ამ კუთხით, ნებისმიერ ამომწურავ სიაში გათვალისწინებული უნდა იქნას ორგანოები, რომლებიც გასცემენ მშენებლობის ნებართვას, სამაუწყებლო და სატელეკომუნიკაციო ლიცენზიებს, ინჟინრები, დიზაინერები, არქიტექტორები, ურბანული დაგეგმარების ექსპერტები, სატრანსპორტო ორგანოები, სერვისის მიმწოდებლები, აკადემიური წრეების წარმომადგენლები, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები და მათი ინტერესების დამცველი ორგანიზაციები. ტრენინგი უნდა ჩაუტარდეს არა მხოლოდ მათ, ვინც ქმნის საქონლის, სერვისებისა და პროდუქტების დიზაინს, არამედ მათაც, ვინც ახდენს მათ წარმოებას. ამასთან, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა პირდაპირი მონაწილეობის განმტკიცება პროდუქტების შექმნაში გააუმჯობესებს არსებული საჭიროებების აღქმას და ხელმისაწვდომობის შეფასების ეფექტურობას. საბოლოო ჯამში, სწორედ მშენებლობის ადგილას მყოფი მშენებლები განსაზღვრავენ, იქნება თუ არა შენობა ხელმისაწვდომი. მნიშვნელოვანია, აღნიშნული ყველა ჯგუფისათვის განკუთვნილი ტრენინგისა და მონიტორინგის სისტემების შექმნა, რაც უზრუნველყოფს ხელმისაწვდომობის სტანდარტების პრაქტიკაში გამოყენებას.

20. საზოგადოებისათვის ღია შენობებსა და სხვა ადგილებში გადაადგილება და ორიენტაცია შესაძლოა ზოგიერთი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირისათვის რთული იყოს ადექვატური ნიშნების, ხელმისაწვდომი ინფორმაციისა და კომუნიკაციის თუ მხარდაჭერის სერვისების არ არსებობის გამო. შესაბამისად, კონვენციის მე-9 მუხლის “დ” და “ე” პუნქტები ითვალისწინებს საზოგადოებისათვის ღია შენობებსა და სხვა ადგილებში ბრაილის შრიფტით ან სხვა ადვილად წასაკითხი და გასაგები ფორმით

შესრულებული მაჩვენებლების განთავსებას, აგრეთვე, დამხმარე ადამიანების ან ცხოველების, ასევე მედიატორების, კერძოდ კი პროფესიონალი მეგზურების, წამკითხველებისა და სურდო-თარჯიმნების მომსახურებას ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული მაჩვენებლების, ხელმისაწვდომი ინფორმაციისა და კომუნიკაციის და აგრეთვე, მხარდაჭერის სერვისების გარეშე, ორიენტაცია და შენობებში თუ შენობებს შორის გადაადგილება არაერთი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირისათვის, განსაკუთრებით მათთვის, ვინც კოგნიტურ დაღლილობას განიცდის, შეუძლებელი იქნება.

21. ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე ხელმისაწვდომობის გარეშე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მიერ აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებითა და ბევრი სხვა ძირითადი უფლებითა და თავისუფლებით სარგებლობა სერიოზულად შეიზღუდება და ძირი გამოეთხრება მას. შესაბამისად, კონვენციის მე-2 პუნქტის “ვ” და “ზ” პუნქტები სახელმწიფო მხარეებს ავალდებულებს, უზრუნველყონ დამხმარე ადამიანები ან ცხოველები, ასევე მედიატორები, კერძოდ კი მეგზურები, წამკითხველები და პროფესიონალი სურდო-თარჯიმნები (პუნქტი 2(ე)); ხელი შეუწყონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ინფორმაციის მისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად დახმარებისა და თანხლების სხვა ფორმების დანერგვას; აგრეთვე, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და სისტემების ხელმისაწვდომობას, ინტერნეტის ჩათვლით, მისაწვდომობის სავალდებულო სტანდარტების გამოყენებით. ინფორმაცია და კომუნიკაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ადვილად წასაკითხ ფორმატში და აუგმენტატური და ალტერნატიული საშუალებებითა და მეთოდებით იმ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის, რომლებიც ასეთ ფორმატს, საშუალებებსა და მეთოდებს იყენებენ.

22. საზოგადოებაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სრული და თანასწორი მონაწილეობის ხელშესაწყობად შესაძლებელია ახალი ტექნოლოგიების გამოყენება იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული ტექნოლოგიები შექმნილია და წარმოებულია იმგვარად, რაც ხელს უწყობს მათ ხელმისაწვდომობას. ახალი ინვესტიციები, კვლევა და წარმოება ხელს უნდა უწყობდეს უთანასწორობის აღმოფხვრას და არ ქმნიდეს ახალ ბარიერებს. მე-9 მუხლის მე-2(თ) პუნქტი სახელმწიფო მხარეებს მოუწოდებს, საწყის ეტაპზევე წაახალისონ ინფორმაციის სისტემებისა და ტექნოლოგიების შემუშავება, დანერგვა, წარმოება და გავრცელება იმგვარად, რაც ხელს უწყობს მათ ხელმისაწვდომობას მინიმალური ღირებულებით. მისაწვდომობის სერვისების სფეროში ტექნოლოგიური მიღწევების რამდენიმე მაგალითია სმენის გასაუმჯობესებელი სისტემების, მათ შორის დამხმარე ამბიენტური სისტემების, გამოყენება მომხმარებელთა

დასახმარებლად და სამგზავრო ლიფტების აღჭურვა იმგვარად, რაც ხელს უწყობს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მიერ შენობის სასწრაფო ევაკუაციის დროს ლიფტებით სარგებლობას.

23. ვინაიდან ხელმისაწვდომობა წარმოადგენს კონვენციის მე-19 მუხლის შესაბამისად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ დამოუკიდებლად ცხოვრებისა და აგრეთვე, საზოგადოებაში სრულფასოვნად და თანასწორად მონაწილეობის წინაპირობას, ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების და საზოგადოებრივი სარგებლობის ობიექტებისა თუ სერვისების ხელმისაწვდომობის შეზღუდვა უარის კონტექსტში უნდა იქნას განხილული. სახელმწიფო მხარეთა ძირითად მოვალეობაში შედის ყველა საჭირო ზომის მიღება, საკანონმდებლოს ჩათვლით, რათა შეიცვალოს ან გაუქმდეს არსებული კანონები, მარეგულირებელი წესები, ადათები და პრაქტიკები, რომლებიც დისკრიმინაციულია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიმართ (მუხლი 4, პუნქტი 1"ბ"). "თანასწორუფლებიანობის ხელშეწყობისა და დისკრიმინაციის აღმოფხვრის მიზნით, წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ შესაბამისი ზომები გონივრული მისადაგების დასანერგად" (მუხლი 5, პუნქტი 3).

24. ერთმანეთისაგან მკაფიოდ უნდა იქნას გარჩეული ერთის მხრივ, ახლად შემუშავებულ, აშენებულ ან წარმოებულ ობიექტებზე, ინფრასტრუქტურაზე, საქონელზე, პროდუქტებსა და სერვისებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ვალდებულება და მეორეს მხრივ, არსებულ ფიზიკურ გარემოსა და ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციებზე და საზოგადოებრივი სარგებლობის სერვისებზე ხელმისაწვდომობის შემაფერხებელი ბარიერების აღმოფხვრის ვალდებულება. სახელმწიფო მხარეთა კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ზოგადი ვალდებულების მაგალითია შემდეგი: [სახელმწიფოები იღებენ ვალდებულებას] "განახორციელონ ან ხელი შეუწყონ წინამდებარე კონვენციის მე-2 მუხლით განსაზღვრული უნივერსალური დიზაინის პროდუქტების, მომსახურებების, მონყობილობების და დანადგარების კვლევებს (გამოგონებასა) და განვითარებას, რომლებიც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მიერ გამოყენებისათვის მინიმალურ ადაპტაციას და ხარჯებს მოითხოვს, ხელი შეუწყონ ამ პროდუქტების, მომსახურებების, მონყობილობების და დანადგარების ხელმისაწვდომობას, გამოყენებას და უნივერსალური დიზაინის ჩართვას სტანდარტებსა და სახელმძღვანელო პრინციპების ჩამოყალიბების პროცესში" (მუხლი 4, პუნქტი 1(ვ)). ნებისმიერი ახალი საგანი, ინფრასტრუქტურა, ობიექტი, პროდუქტი და სერვისი შემუშავებული უნდა იქნას იმგვარად, რაც მას ხელმისაწვდომს გახდის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის, უნივერსალური დიზაინის პრინციპების შესაბამისად. სახელმწიფო მხარეები ვალდებულები არიან,

უზრუნველყონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობა არსებულ ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე და სერვისებზე, რომლებიც საზოგადოებრივი სარგებლობისათვის არის განკუთვნილი. ამავდროულად, ვინაიდან აღნიშნული მოვალეობის განხორციელება უნდა მოხდეს ეტაპობრივად, სახელმწიფო მხარეებმა უნდა დაანესონ კონკრეტული ვადები და გამოყონ ადექვატური რესურსები არსებული ბარიერების აღმოსაფხვრელად. ამასთან, სახელმწიფო მხარეებმა ნათლად უნდა განსაზღვრონ სხვადასხვა ორგანოების (მათ შორის, რეგიონული და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა) და დაწესებულებების (მათ შორის, კერძო დაწესებულებების) მოვალეობები, რომელთა განხორციელებაც საჭიროა ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად. სახელმწიფო მხარეებმა აგრეთვე უნდა განსაზღვრონ მონიტორინგის ეფექტური მექანიზმები ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად და იმ სანქციების მონიტორინგის მიზნით, რომელიც დაეკისრება ყველა იმ პირს, ვინც არ უზრუნველყოფს ხელმისაწვდომობის სტანდარტების პრაქტიკაში განხორციელებას.

25. ხელმისაწვდომობა უკავშირდება ჯგუფებს, ხოლო გონივრული მისადაგება კი პიროვნებებს, რაც ნიშნავს იმას, რომ ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მოვალეობა *ex ante* მოვალეობას წარმოადგენს. შესაბამისად, სახელმწიფო მხარეებს ეკისრებათ ვალდებულება, უზრუნველყონ ხელმისაწვდომობა მანამ, სანამ მიიღებენ ინდივიდუალურ თხოვნას ადგილით ან სერვისით სარგებლობასთან დაკავშირებით. სახელმწიფო მხარეებმა უნდა დაანესონ ხელმისაწვდომობის სტანდარტები, რომელთა მიღებაც უნდა მოხდეს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, ხოლო აღნიშნული სტანდარტები უნდა განისაზღვროს როგორც სერვისის მიმწოდებლებისათვის, ისე მშენებელებისა და სხვა შესაბამისი მხარეებისათვის. ხელმისაწვდომობის სტანდარტები უნდა იყოს ფართო და სტანდარტიზებული. იმ პიროვნებების შემთხვევაში, რომელთაც აღენიშნებათ იშვიათი სახის შეზღუდული შესაძლებლობა, რომელიც გათვალისწინებული არ ყოფილა ხელმისაწვდომობის სტანდარტების შემუშავებისას, ან რომლებიც არ იყენებენ ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად შეთავაზებულ ფორმებს, მეთოდებსა და საშუალებებს (მაგ. არ კითხულობენ ბრაილის შრიფტით), შესაძლოა არსებული სტანდარტების გამოყენება საკმარისი არ იყოს. ასეთი შემთხვევები შესაძლოა დაექვემდებაროს გონივრულ მისადაგებას. კონვენციის თანახმად, სახელმწიფო მხარეებს არ აქვთ უფლება, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომობის თანდათანობით უზრუნველყოფაზე უარის თქმა გაამართლონ მკაცრი ეკონომიკური ზომებით. ხელმისაწვდომობის პრაქტიკაში განხორციელების ვალდებულება

უპირობოა, ე.ი. პირი, რომელსაც ეკისრება ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ვალდებულება მის შეუსრულებლობას ვერ გაამართლებს იმ ტვირთით, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას უკავშირდება. აღნიშნულისაგან განსხვავებით, გონივრული მისადაგების უზრუნველყოფის ვალდებულება არსებობს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მისი განხორციელება არ იწვევს შესაბამის პირზე გაუმართლებელი ტვირთის დაკისრებას.

26. გონივრული მისადაგების უზრუნველყოფის ვალდებულება *ex nunc* ვალდებულებას წარმოადგენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ იგი განხორციელებას ექვემდებარება მოცემულ სიტუაციაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის შესაბამისი საჭიროების წარმოშობისთანავე - მაგ. სამუშაო ადგილზე ან სკოლაში, რათა შესაბამისმა პირმა მოცემულ კონტექსტში შეძლოს საკუთარი უფლებებით სხვებთან თანასწორობის საფუძველზე სარგებლობა. ამ შემთხვევაში ხელმისაწვდომობის სტანდარტები შესაძლოა გამოყენებული იქნას ინდიკატორის, მაგრამ არა დირექტივის სახით. გონივრული მისადაგება შესაძლოა გამოყენებულ იქნას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირისათვის კონკრეტულ სიტუაციაში ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის საშუალებად. გონივრული მისადაგება მიზნად ისახავს ინდივიდუალური სამართლიანობის მიღწევას, რაც ხელს უწყობს დისკრიმინაციის აკრძალვას და თანასწორობას, პიროვნების ღირსების, ავტონომიისა და არჩევანის თავისუფლების გათვალისწინებით. შესაბამისად, იშვიათი სახის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირმა შესაძლოა მოითხოვოს მისადაგება, რომელიც ხელმისაწვდომობის სტანდარტების ფარგლებს გარეთ ხვდება.

III. სახელმწიფო მხარეთა მოვალეობები

27. მიუხედავად იმისა, რომ საზოგადოებრივი სარგებლობისათვის განკუთვნილ ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე და მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ხშირად შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ სხვადასხვა სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებებით სარგებლობის წინაპირობას წარმოადგენს, სახელმწიფო მხარეებს შეუძლიათ ხელმისაწვდომობის მიღწევა საჭიროების შემთხვევაში უზრუნველყონ ეტაპობრივი განხორციელებით და საერთაშორისო თანამშრომლობის გამოყენებით. სიტუაციის ანალიზი იმ დაბრკოლებებისა და ბარიერების გამოსავლენად, რომლებიც აღკვეთას საჭიროებს, შესაძლოა განხორციელდეს ეფექტურად და მოკლე ან საშუალოვადიან პერიოდში. ბარიერების აღმოფხვრის პროცესი უნდა იყოს უწყვეტი და სისტემატური, ეტაპობრივი და ამავდროულად სტაბილური.

28. სახელმწიფო მხარეებს ეკისრებათ ხელმისაწვდომობის ეროვნული სტანდარტების მიღების, გამოქვეყნებისა და მონიტორინგის ვალდებულება. [აღნიშნულ პროცესში] პირველი გადასადგმელი ნაბიჯია შესაბამისი კანონმდებლობის მიღება, ასეთის არ არსებობის შემთხვევაში. სახელმწიფო მხარეებმა უნდა განახორციელონ ხელმისაწვდომობის შესახებ კანონმდებლობის საფუძვლიანი განხილვა, რათა მოახდინონ კანონმდებლობასა და განხორციელების პროცესში არსებული ხარვეზების გამოვლენა, მონიტორინგი და გამოსწორება. შეზღუდულ შესაძლებლობასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა ხელმისაწვდომობის განსაზღვრების ნაწილში ხშირად არ შეიცავს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებს, ხოლო შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ადამიანთა უფლებებთან დაკავშირებული კანონმდებლობა, რომელიც არეგულირებს ხელმისაწვდომობის საკითხებს ისეთ სფეროებში, როგორებიცაა შესყიდვები, დასაქმება და განათლება, ხშირად არ შეიცავს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობას მაშინ, როდესაც თანამედროვე საზოგადოებისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი არაერთი პროდუქტისა და სერვისის მიწოდება სწორედ სსტ-ს საშუალებით ხდება. მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული კანონებისა და მარეგულირებელი წესების განხილვა და მიღება განხორციელდეს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებთან და მათი ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებთან (მუხლი 4, პუნქტი 3) და ასევე, სხვა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, მათ შორის აკადემიური საზოგადოებისა და არჩიტექტორების, ურბანული დაგეგმარების ექსპერტების, ინჟინრებისა და დიზაინერების პროფესიულ ასოციაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობით. კანონმდებლობა უნდა შეიცავდეს და ეფუძნებოდეს უნივერსალური დიზაინის პრინციპებს, კონვენციის მოთხოვნების შესაბამისად (მუხლი 4, პუნქტი 1(ვ)). კანონმდებლობა აგრეთვე უნდა ითვალისწინებდეს ხელმისაწვდომობის სავალდებულო სტანდარტებსა და სანქციებს, მათ შორის ჯარიმებს მათთვის, ვინც აღნიშნულ სტანდარტებს არ შეასრულებს.

29. სასურველია სხვადასხვა სფეროებში მოქმედი ხელმისაწვდომობის სტანდარტების სისტემური ინტეგრაცია - მაგ. ფიზიკური გარემოს ხელმისაწვდომობის სტანდარტების ინტეგრაცია მშენებლობისა და დაგეგმვის შესახებ კანონებში, ტრანსპორტის ხელმისაწვდომობის სტანდარტების ინტეგრაცია საზოგადოებრივ საჰაერო, სარკინიგზო, საგზაო და წყლის ტრანსპორტის, საზოგადო საარგებლობის ინფორმაციისა და კომუნიკაციის და სერვისების შესახებ კანონებში. ამავდროულად, ხელმისაწვდომობა გათვალისწინებული უნდა იქნას თანაბარი შესაძლებლობების, თანასწორობისა და მონაწილეობის შესახებ ზოგად და

სპეციფიურ კანონმდებლობაში, შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციის აკრძალვის კონტექსტში. ნათლად უნდა განისაზღვროს, რომ ხელმისაწვდომობაზე უარი წარმოადგენს დისკრიმინაციულ ქმედებას, რომელიც აკრძალულია. საჭიროა არსებობდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტური საშუალებები იმ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის, რომელთაც უარი ეთქვათ საზოგადო სარგებლობის ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ან სერვისების წვდომაზე. ხელმისაწვდომობის სტანდარტების განსაზღვრისას, სახელმწიფო მხარეებმა უნდა გაითვალისწინონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მრავალფეროვნება და უზრუნველყონ, რომ ხელმისაწვდომობა გარანტირებულია ყველა ადამიანისათვის, სქესის, ასაკის და შეზღუდული შესაძლებლობის ტიპის მიუხედავად. ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მრავალფეროვნების გათვალისწინების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია იმის აღიარება, რომ ზოგიერთ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირს ესაჭიროება ადამიანის ან ცხოველის დახმარება, რათა მათ შეძლონ სრული ხელმისაწვდომობით სარგებლობა (მაგ. პერსონალური დახმარება, ჟესტების ენის თარგმნა, ტაქტილური ნიშნების თარგმნა ან მეგზური ძაღლები). მაგალითად, კანონმდებლობა უნდა ადგენდეს, რომ მეგზური ძაღლების აკრძალვა კონკრეტულ შენობაში ან ღია სივრცეში წარმოადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციას, რაც აკრძალული ქმედებაა.

30. საჭიროა მინიმალური სტანდარტების დადგენა საჯარო და კერძო დაწესებულებების მიერ სხვადასხვა ტიპის დარღვევების მქონე ადამიანებისათვის მიწოდებულ სერვისებთან დაკავშირებით. საჭიროა ისეთი სახელმძღვანელო ინსტრუმენტების სისტემური ინტეგრაცია სსტ-სთან დაკავშირებული ნებისმიერი ახალი სტანდარტის შემუშავების პროცესში, როგორცაა სატელეკომუნიკაციო სტანდარტიზაციის სექტორის (ITU-T) რეკომენდაცია, სახელწოდებით “ტელეკომუნიკაციების ხელმისაწვდომობის ჩამონათვალი” სტანდარტიზაციის აქტივობებისათვის (2006) და “ტელეკომუნიკაციების ხელმისაწვდომობის სახელმძღვანელო პრინციპები ხანდაზმული პირებისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის” (ITU-T რეკომენდაცია F.790). გემოაღნიშნული სტანდარტების შემუშავების პროცესში უნივერსალური დიზაინის განზოგადების საშუალებას იძლევა. სახელმწიფო მხარეებმა უნდა შექმნან საკანონმდებლო ჩარჩო და კონკრეტული, აღსრულებადი და დროში განერილი კრიტერიუმები, რომლის საფუძველზეც მოხდება კერძო დაწესებულებების მიერ მანამდე მიუწვდომელი სერვისების ხელმისაწვდომ სერვისებად გარდაქმნის პროცესში განხორციელებული ეტაპობრივი ცვლილებებისა და შესწორებების მონიტორინგი და შეფასება. სახელმწიფო მხარეებმა აგრეთვე უნდა უზრუნველყონ, ახლადშესყიდული პროდუქტებისა

და სერვისების სრულფასოვანი ხელმისაწვდომობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის. მინიმალური სტანდარტები უნდა შემუშავდეს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებთან და მათი ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობის საფუძველზე, კონვენციის მე-3 მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად. სტანდარტების შემუშავება ასევე შესაძლებელია სხვა სახელმწიფო მხარეებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და სააგენტოებთან თანამშრომლობით, საერთაშორისო თანამშრომლობის საფუძველზე, კონვენციის 32-ე მუხლის შესაბამისად. სახელმწიფო მხარეებისათვის რეკომენდირებულია, შეუერთდნენ ITU-ს სასწავლო ჯგუფებს რადიოკომუნიკაციაში, სტანდარტიზაციასა და კავშირის სექტორების განვითარებაში. აღნიშნული სასწავლო ჯგუფები აქტიურად მუშაობენ ხელმისაწვდომობის საერთაშორისო ტექნოლოგიებისა და სსტ-ის სტანდარტების განვითარებაში ინტეგრაციაზე და ინდუსტრიისა და მთავრობების ცნობიერების ამაღლებაზე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის სსტ-ს ხელმისაწვდომობის გაზრდის საჭიროებასთან დაკავშირებით. აღნიშნული თანამშრომლობა სასარგებლო იქნება იმ საერთაშორისო სტანდარტების შემუშავებასა და ხელშეწყობაში, რომელიც საქონლისა და მომსახურების თავსებადობას უწყობს ხელს. კომუნიკაციასთან დაკავშირებული მომსახურების სფეროში სახელმწიფო მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, სულ მცირე, მომსახურების მინიმალური ხარისხი, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება შედარებით ახალი სახეობის სერვისებს - ისეთებს, როგორებიცაა პერსონალური დახმარება, უესტების ენის თარგმნა და ტექტილური ნიშნები, და მათ სტანდარტიზაციას უნდა ესწრაფონ.

31. ხელმისაწვდომობის მარეგულირებელი კანონმდებლობის განხილვის პროცესში სახელმწიფო მხარეებმა უნდა გაითვალისწინონ და საჭიროების შემთხვევაში, მოახდინონ კანონმდებლობის ცვლილება შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციის აკრძალვის მიზნით. როგორც მინიმუმ, ქვემოთ მოყვანილი სიტუაციები, სადაც ხელმისაწვდომობის ნაკლებობამ ხელი შეუშალა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს საზოგადოებისათვის განკუთვნილი სერვისის ან ობიექტის წვდომაში, მიჩნეული უნდა იქნას შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციის აკრძალულ ქმედებად:

(ა) იმ შემთხვევაში, თუ სერვისი ან ობიექტი შეიქმნა ხელმისაწვდომობის შესაბამისი სტანდარტების დანერგვის შემდეგ

(ბ)იმ შემთხვევაში, თუ ობიექტზე ან სერვისზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (მას შემდეგ, რაც ეს სერვისი ან ობიექტი შეიქმნა), შესაძლებელი იქნებოდა გონივრული მისადაგების გზით

32. ხელმისაწვდომობის მარეგულირებელი კანონმდებლობის განხილვის პროცესში, სახელმწიფო მხარეებმა უნდა განიხილონ სხელმწიფო შესყიდვების მარეგულირებელი კანონმდებლობა, რათა უზრუნველყონ ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული მოთხოვნების ინტეგრაცია სახელმწიფო შესყიდვების პროცედურებში. დაუშვებელია სახელმწიფო სახსრების გამოყენება ისეთი უთანასწორობის შექმნის ან წახალისების მიზნით, რომელიც გარდაუვალი შედეგის სახით იწვევს სერვისებისა და ობიექტების მიუწვდომლობას. სახელმწიფო შესყიდვები გამოყენებული უნდა იქნას პოზიტიური ქმედებების განსახორციელებლად, კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დებულებების შესაბამისად, რაც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის უზრუნველყოფს ხელმისაწვდომობასა და დე-ფაქტო თანასწორობას.

33. სახელმწიფო მხარეებმა უნდა მიიღონ სამოქმედო გეგმები და სტრატეგიები ხელმისაწვდომობის დამაბრკოლებელი არსებული გარემოებების გამოსაწვლად, დაადგინონ კონკრეტული ვადები და უზრუნველყონ ბარიერების აღმოსაფხვრელად საჭირო ადამიანური და მატერიალური რესურსები. მიღებული სამოქმედო გეგმები და სტრატეგიები მკაცრად უნდა განხორციელდეს. სახელმწიფო მხარეებმა აგრეთვე უნდა განამტკიცონ მათი მონიტორინგის მექანიზმები, რათა უზრუნველყონ ხელმისაწვდომობა. მათ უნდა გააგრძელონ ხელმისაწვდომობის დამაბრკოლებელი ბარიერების აღმოფხვრისათვის და მონიტორინგის განმახორციელებელი სპეციალისტების ტრენინგისათვის საჭირო თანხების გამოყოფა. ვინაიდან ხელმისაწვდომობის სტანდარტები ხშირად ადგილობრივად ხორციელდება, უაღრესად მნიშვნელოვანია ადგილობრივი ხელისუფლების იმ წარმომადგენელთა შესაძლებლობების უწყვეტი განვითარება, რომელთაც ეკისრებათ სტანდარტების განხორციელების მონიტორინგის პასუხისმგებლობა. სახელმწიფო მხარეებს ეკისრებათ ვალდებულება, შეიმუშაონ მონიტორინგის ეფექტური ჩარჩო და შექმნან მონიტორინგის ეფექტური ორგანოები, რომელთაც ადექვატური შესაძლებლობები და შესაბამისი მანდატი ექნებათ იმისათვის, რომ უზრუნველყონ გეგმების, სტრატეგიებისა და სტანდარტიზაციის განხორციელება და აღსრულება.

IV. მე-9 მუხლის მიმართება კონვენციის სხვა მუხლებთან

34. სახელმწიფო მხარეები ვალდებულები არიან, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის უზრუნველყონ საზოგადოებრივი სარგებლობის ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე და სერვისებზე ხელმისაწვდომობა, რაც თანასწორობისა და დისკრიმინაციის აკრძალვის ჭრილში უნდა იქნას აღქმული. საზოგადოებრივი სარგებლობის ფიზიკური გარემოს, ტრანსპორტის, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის და სერვისების ხელმისაწვდომობაზე უარი წარმოადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციას, რაც აკრძალულია კონვენციის მე-5 მუხლით. ხელმისაწვდომობის *pro futuro* უზრუნველყოფა აღქმული უნდა იქნას უნივერსალური დიზაინის მქონე საქონლის, მომსახურების, მონყობილობისა და ობიექტების შექმნასთან დაკავშირებული ზოგადი ვალდებულების კონტექსტში (მუხლი 4, პუნქტი 1(ვ)).

35. ცნობიერების ამაღლება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის ეფექტური განხორციელების ერთ-ერთი წინაპირობაა. ვინაიდან ხელმისაწვდომობას ხშირად აღიქვამენ ვიწროდ, ადამიანის მიერ შექმნილ გარემოზე ხელმისაწვდომობის სახით (რაც მნიშვნელოვანია, მაგრამ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ხელმისაწვდომობის მხოლოდ ერთ ასპექტს წარმოადგენს), სახელმწიფო მხარეები სისტემატურად და განუწყვეტლივ უნდა ესწრაფვოდნენ შესაბამისი მხარეების ცნობიერების ამაღლებას ხელმისაწვდომობის შესახებ. გამოყენებული უნდა იქნას ხელმისაწვდომობის ფართო განსაზღვრება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე და სერვისებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. ცნობიერების ამაღლების ფარგლებში ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ ხელმისაწვდომობის სტანდარტებზე დაკვირვება თანაბრად ვრცელდება როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორზე. ცნობიერების ამაღლებამ ხელი უნდა შეუწყოს უნივერსალური დიზაინის გამოყენებას და იმ მოსაზრების გავრცელებას, რომლის თანახმადაც პროექტირებისა და მშენებლობის პროცესში ხელმისაწვდომობის თავიდანვე გათვალისწინება ხარტ-ეფექტური და ეკონომიურია. ცნობიერების ამაღლება უნდა განხორციელდეს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებთან, მათი ინტერესების დამცველ ორგანიზაციებთან და ტექნიკურ ექსპერტებთან თანამშრომლობით. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ხელმისაწვდომობის სტანდარტების გამოყენებისა და განხორციელების მონიტორინგისათვის საჭირო შესაძლებლობების განვითარებას. გარდა იმისა, რომ მედიამ უნდა გაითვალისწინოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის საკუთარი პროგრამებისა და სერვისების ხელმისაწვდომობის საკითხი, მან აგრეთვე აქტიური როლი უნდა ითამაშოს ხელმისაწვდომობის და ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობაში.

36. საზოგადოებრივი სარგებლობის ფიზიკურ გარემოზე, ტრანსპორტზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციაზე და მომსახურებაზე სრულყოფილი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მართლაც რომ აუცილებელი წინაპირობაა კონვენციით გათვალისწინებული არაერთი უფლებით სარგებლობისათვის. სარისკო სიტუაციებში, სტიქიური უბედურებების და შეიარაღებული კონფლიქტის დროს, გადაუდებელი მომსახურება ხელმისაწვდომი უნდა იყოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის; წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეუძლებელი იქნება მათი სიცოცხლისა და კეთილდღეობის დაცვა (მუხლი 11). ხელმისაწვდომობას პრიორიტეტული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს კატასტროფის შემდგომი აღდგენითი სამუშაოების ფარგლებში. შესაბამისად, კატასტროფის რისკის შემცირება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომი და ინკლუზიური უნდა იყოს.

37. სამართლიანობაზე ეფექტური ხელმისაწვდომობა შეუძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ სამართალდამცავი და სასამართლო ორგანოების შენობები ფიზიკურად ხელმისაწვდომი არ არის, ან მათ მიერ უზრუნველყოფილი სერვისები, ინფორმაცია და კომუნიკაცია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომი არ არის (მუხლი 13). შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს უნდა ჰქონდეთ თავშესაფრებზე, მხარდაჭერის სერვისებსა და პროცედურებზე წვდომა, რათა ისინი - განსაკუთრებით, ქალები და ბავშვები - ეფექტურად და რეალურად იქნან დაცულნი ძალადობისაგან, შეურაცხყოფისაგან და ექსპლუატაციისაგან (მუხლი 16). ხელმისაწვდომი გარემო, ტრანსპორტი, ინფორმაცია და კომუნიკაცია და სხვა სერვისები შესაბამის ადგილობრივ საზოგადოებაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინკლუზიისა და მათ მიერ დამოუკიდებლად ცხოვრების წინაპირობაა (მუხლი 19).

38. მე-9 და 21-ე მუხლები ერთმანეთს კვეთს ინფორმაციისა და კომუნიკაციის საკითხთან დაკავშირებით. 21-ე მუხლის თანახმად, სახელმწიფო მხარეები “ყველა სათანადო ზომას იღებენ, რათა სხვებთან თანასწორობის საფუძველზე უზრუნველყონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ აზრისა და შეხედულებების გამოხატვის თავისუფლება, ინფორმაციისა და იდეების მოძიების, მიღებისა და გადაცემის თავისუფლების ჩათვლით, სხვებთან თანასწორობის საფუძველზე და თავიანთი შეხედულებისამებრ შერჩეული კომუნიკაციის ყველა საშუალების გამოყენებით”. 21-ე მუხლი დეტალურად აღწერს ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობის პრაქტიკაში უზრუნველყოფის გზებს. კერძოდ, აღნიშნული მუხლის თანახმად სახელმწიფო მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ “ფართო საზოგადოებისათვის განკუთვნილი ინფორმაციის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთათვის მიწოდებას მათთვის გასაგებ ფორმით და სხვადასხვა სახის შესაძლებლობის შეზღუდვაზე

მორგებული ტექნოლოგიების საშუალებით” (მუხლი 21, პუნქტი (ა)). ამასთან, სახელმწიფო მხარეები “ოფიციალური ურთიერთობისას, შესაძლებელს ხდიან და ხელს უწყობენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიერ, საკუთარი არჩევნით, შესტების ენის, ბრაილის შრიფტის, გამაძლიერებელი და ალტერნატიული კომუნიკაციისა და სხვა ხელმისაწვდომი ფორმების, მეთოდებისა და საშუალებების გამოყენებას” (მუხლი 21, პუნქტი (ბ)). კერძო დანესებულებებს, რომლებიც ფართო საზოგადოებას აწვდიან სერვისებს, მათ შორის ინტერნეტის საშუალებით, მოეთხოვებათ ინფორმაციისა და სერვისების შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის ხელმისაწვდომ და გამოყენებად ფორმაში მიწოდება (მუხლი 21, პუნქტი (გ)), ხოლო მედიას, ინტერნეტის მეშვეობით ინფორმაციის მიწოდებელთა ჩათვლით, ევალება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის საკუთარი მომსახურების მისაწვდომობის უზრუნველყოფა (მუხლი 21, პუნქტი (დ)). 21-ე მუხლი სახელმწიფო მხარეებს აგრეთვე აკისრებს ვალდებულებას, აღიარონ და ხელი შეუწყონ შესტების ენის გამოყენებას, კონვენციის 24-ე, 27-ე, 29-ე და 30-ე მუხლების შესაბამისად.

39. სასკოლო ტრანსპორტის, სასკოლო შენობების და ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობის გარეშე, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები ვერ შეძლებენ განათლების უფლებით სარგებლობას (კონვენციის 24-ე მუხლი). კონვენციის მე-9 მუხლის 1(ა) პუნქტში მკაფიოდ არის აღნიშნული, რომ სკოლები უნდა იყოს ხელმისაწვდომი. ამავდროულად, აღნიშნული გულისხმობს არა მხოლოდ შენობების, არამედ ინკლუზიური განათლების მთლიანი პროცესის და ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობას, მათ შორის სკოლებში ამბიენტური ან სიხშირული მოდულაციის (FM) დამხმარე სისტემების, მხარდაჭერის სერვისებისა და გონივრული მისადაგების არსებობას. ხელმისაწვდომობის ხელშესაწყობად, განათლება და აგრეთვე, სკოლის კურიკულუმის შინაარსი უნდა ითვალისწინებდეს და იყენებდეს შესტების ენას, ბრაილს, ალტერნატიულ დამწერლობას, კომუნიკაციისა და ორიენტაციის აუგმენტატურ და ალტერნატიულ ფორმებს, საშუალებებსა და ფორმატებს (მუხლი 24, პუნქტი 3(ა)). აღნიშნულის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა ეთმობოდეს შესაბამის ენას და კომუნიკაციის ფორმებსა და საშუალებებს, რომელთაც იყენებენ მხედველობის არმქონე, სმენის არმქონე და მხედველობისა და სმენის არმქონე სტუდენტები. სწავლის ფორმები და საშუალებები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს, ხოლო სწავლა ხელმისაწვდომ გარემოში უნდა მიმდინარეობდეს. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეთა მთლიანი გარემო ისე უნდა იქნას მოწყობილი, რაც ხელს უწყობს ინკლუზიას და უზრუნველყოფს მათ თანასწორობას განათლების მთლიან პროცესში. კონვენციის 24-ე

მუხლის სრული იმპლემენტაცია უნდა განხორციელდეს ადამიანის უფლებათა სხვა ძირითად ინსტრუმენტებთან და იუნესკო-ს “განათლებაში დისკრიმინაციის წინააღმდეგ კონვენციასთან” ერთობლიობაში.

40. ჯანდაცვა და სოციალური დაცვა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის იქნება მიუწვდომელი იმ შემთხვევაში, თუ მათ არ გააჩნიათ იმ ობიექტებზე წვდომა, სადაც შესაბამისი სერვისების მიწოდება ხდება. მაშინაც კი, თუ ხელმისაწვდომია შენობები, სადაც ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის სერვისების მიწოდება ხდება, ტრანსპორტის ხელმისაწვდომობის გარეშე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები ვერ შეძლებენ ამ ობიექტებამდე გადაადგილებას. ყველა სახის ინფორმაცია და კომუნიკაცია, რომელიც ჯანდაცვის მიწოდებას უკავშირდება, ხელმისაწვდომი უნდა იყოს შესტების ენით, ბრაილით, ხელმისაწვდომი ელექტრონული ფორმატებით, ალტერნატიული დამწერლობითა და კომუნიკაციის აუგმენტატური და ალტერნატიული ფორმებით, მეთოდებითა და ფორმატებით. ჯანდაცვის უზრუნველყოფაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ხელმისაწვდომობის გენდერული პარამეტრების გათვალისწინება, განსაკუთრებით შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ქალებისა და გოგონებისათვის ჯანდაცვის რეპროდუქციული სერვისების, მათ შორის გინეკოლოგიური და სამეანო სერვისების მიწოდებისას.

41. სამუშაო ადგილის ხელმისაწვდომობის გარეშე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები კონვენციის 27-ე მუხლით გათვალისწინებული შრომისა და დასაქმების უფლებებით ეფექტურად ვერ ისარგებლებენ. ამრიგად, სამუშაო ადგილი უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, მე-9 მუხლის 1(ა) პუნქტით გათვალისწინებული მკაფიო მოთხოვნის შესაბამისად. სამუშაო ადგილის ადაპტაციაზე უარი წარმოადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით დისკრიმინაციას, რაც აკრძალულია. სამუშაო ადგილის ფიზიკური ხელმისაწვდომობის გარდა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს ესაჭიროებათ ხელმისაწვდომი ტრანსპორტი და მხარდაჭერის სერვისები სამუშაო ადგილამდე გადასადგილებლად. ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც სამუშაოს უკავშირდება, ვაკანსიის შესახებ განცხადებები, შესარჩევი კონკურსი და სამუშაო ადგილზე კომუნიკაცია, რაც სამუშაო პროცესის შემადგენელი ნაწილია, ხელმისაწვდომი უნდა იყოს შესტების ენით, ბრაილით, ხელმისაწვდომი ელექტრონული ფორმატებით, ალტერნატიული დამწერლობით და აუგმენტატური და ალტერნატიული ფორმებით. ხელმისაწვდომი უნდა იყოს შრომითი და პროფესიულ კავშირში განწევრიანებასა და საქმიანობასთან დაკავშირებული უფლებები, ისევე

როგორც გადამზადებისა და პროფესიული კვალიფიკაციის ამადლების შესაძლებლობები. მაგალითად, დასაქმებულთათვის ან შემსწავლელთათვის განკუთვნილი უცხო ენის ან კომპიუტერული კურსები უნდა ჩატარდეს ხელმისაწვდომ გარემოში, ხელმისაწვდომი ფორმით, რეჟიმით, საშუალებითა და ფორმატით.

42. კონვენციის 28-ე მუხლი ადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ცხოვრების ადექვატური დონისა და სოციალური დაცვის მოთხოვნებს. სახელმწიფო მხარეებმა უნდა გაატარონ საჭირო ზომები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ზოგადი და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის განკუთვნილი სოციალური დაცვის დონისძიებები და სერვისები არის ხელმისაწვდომი, მათი მიწოდება ხდება ხელმისაწვდომი შენობებში, ხოლო მათთან დაკავშირებული ყველა სახის ინფორმაცია და კომუნიკაცია ხელმისაწვდომია უესტების ენით, ბრაილით, ხელმისაწვდომი ელექტრონული ფორმატებით, ალტერნატიული დამწერლობითა და კომუნიკაციის აუგმენტატური და ალტერნატიული ფორმებით, საშუალებებითა და ფორმატებით. სოციალური განსახლების პროგრამები უნდა ითვალისწინებდეს საცხოვრებელ ადგილებს, რომლებიც *inter alia*, ხელმისაწვდომია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის და ხანდაზმული ადამიანებისათვის.

43. კონვენციის 29-ე მუხლი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის უზრუნველყოფს პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობისა და საზოგადოებრივ საქმეთა წარმართვაში მონაწილეობის უფლებას. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები აღნიშნული უფლებების სხვების თანასწორად და ეფექტურად განხორციელებას ვერ შეძლებენ იმ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფო მხარე მათთვის ვერ უზრუნველყოფს ხმის მიცემის შესაბამის, ხელმისაწვდომ, ადვილად გასაგებ და ადვილად გამოყენებად პროცედურებს, ობიექტებსა და მასალებს. აგრეთვე მნიშვნელოვანია პოლიტიკურ შეხვედრებსა და არჩევნებში მონაწილე პოლიტიკური პარტიების ან დამოუკიდებელი კანდიდატების მიერ გამოყენებული/წარმოებული მასალების ხელმისაწვდომობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს წაერთმევათ პოლიტიკურ პროცესებში სხვების თანასწორად მონაწილეობის უფლება. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირს, რომელიც საჯარო თანამდებობაზე იქნა არჩეული, უნდა გააჩნდეს საკუთარი მანდატის განხორციელების თანასწორი და ხელმისაწვდომი შესაძლებლობები.

44. ყველას აქვს ხელოვნებით სარგებლობის, სპორტულ აქტივობებში მონაწილეობის, სასტუმროთი, რესტორნითა თუ ბარით სარგებლობის უფლება. ამავდროულად, ეტლით მოსარგებლეები ვერ შეძლებენ

კონცერტზე დასწრებას იმ შემთხვევაში, თუ საკონცერტო დარბაზში მხოლოდ კიბეებია. მხედველობის არმქონე ადამიანები ვერ შეძლებენ ნახატივ ტკობას იმ შემთხვევაში, თუ გალერეაში მათ არ შესთავაზებთ ნახატის ხმოვან აღწერას. სმენის შეზღუდვის მქონე პირები ვერ შეძლებენ ფილმის ნახვას, თუ ფილმს არ ექნება სუბტიტრები, ხოლო ჟესტების ენაზე თარგმნის გარეშე სმენის არმქონე ადამიანები ვერ უყურებენ თეატრალურ წარმოდგენას. წიგნის ადვილად წასაკითხი ვერსიის ან აუგმენტატურ და ალტერნატიულ ფორმაში შექმნილი ვერსიის გარეშე შეზღუდული ინტელექტუალური შესაძლებლობის მქონე პირები ვერ შეძლებენ მის წაკითხვას. კონვენციის 30-ე მუხლის თანახმად, სახელმწიფო მხარეებმა უნდა აღიარონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების უფლება, მონაწილეობა მიიღონ კულტურულ ცხოვრებაში, სხვებთან თანასწორობის საფუძველზე. სახელმწიფო მხარეებს მოეთხოვებათ ყველა შესაბამისი ზომის მიღება, რათა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის:

- (ა) კულტურულ საკითხებთან დაკავშირებული მასალა მათთვის ხელსაყრელ ფორმატში იყოს მისაწვდომი;
- (ბ) ტელეგადაცემები, ფილმები, თეატრალური წარმოდგენები და სხვა კულტურული ღონისძიებები მათთვის ხელსაყრელ ფორმატში იყოს მისაწვდომი;
- (გ) კულტურული ღონისძიებების ადგილები, როგორებიცაა თეატრები, მუზეუმები, კინოთეატრები, ბიბლიოთეკები, ტურისტული სააგენტოები და შესაძლებლობის ფარგლებში, ეროვნული მნიშვნელობის კულტურული ძეგლები და ადგილები, ხელმისაწვდომი იყოს.

ზოგ ვითარებაში ეროვნული მემკვიდრეობის შემადგენელ კულტურულ და ისტორიულ ძეგლებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა შესაძლოა პრობლემური აღმოჩნდეს. თუმცა, სახელმწიფო მხარეებს მოეთხოვებათ, ესწრაფონ აღნიშნულ ობიექტებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. არაერთი ეროვნული მნიშვნელობის კულტურის ძეგლი, თუ ადგილი ხელმისაწვდომი გახდა ისე, რომ არ დარღვეულა მათი კულტურული და ისტორიული იდენტობა და უნიკალურობა.

45. “წევრი სახელმწიფოები იღებენ ყველა სათანადო ზომას, რათა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს მიეცეთ შემოქმედებითი, არტისტული და ინტელექტუალური პოტენციალის განვითარებისა და გამოხატვის საშუალება, რაც არა მხოლოდ ამ პირთა სარგებლობას, არამედ მთელი საზოგადოების გამდიდრებასაც ემსახურება” (მუხლი 30, პუნქტი 2). “წევრი სახელმწიფოები იღებენ ყველა სათანადო ზომას, საერთაშორისო სამართლის შესაბამისად, რათა ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის კანონმდებლობამ არ შეუქმნას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს, გაუმართლებელი ან დისკრიმინაციული სახის დაბრკოლებები კულტურულ საკითხებთან დაკავშირებული

მასალის ხელმისაწვდომობაზე” (მუხლი 30, პუნქტი 3). ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაციის “მარაკეშის შეთანხმება უსინათლო და მხედველობის შეზღუდვის მქონე პირებისათვის და ბეჭდვითი მასალის წაკითხვის უნარის სხვაგვარი შეზღუდვის მქონე პირებისათვის ბეჭდვით გამოცემებზე ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობის შესახებ”, რომელიც 2013 წლის ივნისში იქნა მიღებული, მიზნად ისახავს იმ არაგონივრული ან დისკრიმინაციული ბარიერების აღმოფხვრას, რომელიც აფერხებს კულტურის ნიმუშებზე ხელმისაწვდომობას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის, მათ შორის იმ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის, რომლებიც საზღვარგარეთ ცხოვრობენ ან საზღვარგარეთ უმცირესობის წევრებს წარმოადგენენ და საუბრობენ ან იყენებენ იგივე ენას ან კომუნიკაციის საშუალებას; განსაკუთრებით ისინი, ვისაც კლასიკურ ბეჭდურ მასალებზე ხელი არ მიუწვდებათ. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციის თანახმად, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს უფლება აქვთ, სხვების თანაბრად, თავიანთი კულტურული და ენობრივი თვისებურების აღიარებასა და მხარდაჭერაზე. 30-ე მუხლის მე-4 პუნქტი ხაზგასმით აღნიშნავს უესტების ენისა და სმენის არმქონე პირთა კულტურის აღიარებისა და მხარდაჭერის მნიშვნელობას.

46. კონვენციის 30-ე მუხლის მე-5 პუნქტის თანახმად, იმისათვის, რომ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს საშუალება მიეცეთ, სხვების თანაბრად, მონაწილეობა მიიღონ რეკრეაციულ, გასართობ და სპორტულ ღონისძიებებში, წევრი სახელმწიფოები იღებენ ყველა სათანადო ზომას, რათა:

- ა) მაქსიმალურად წაახალისონ და ხელი შეუწყონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მონაწილეობას ყველა ღონის სპორტულ ღონისძიებაში;
- ბ) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს საშუალება მიეცეთ, მოაწონ და მონაწილეობა მიიღონ სპეციალურად მათთვის განკუთვნილ რეკრეაციულ და სპორტულ ღონისძიებებში და ამ მიზნით წაახალისონ ამ პირთათვის, სხვების თანაბრად, სავარჯიშო, სანვრთნელი და სხვა მოწყობილობების მიწოდება;
- გ) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის მისაწვდომი იყოს სპორტული, რეკრეაციული და ტურისტული სანახაობების ადგილები;
- დ) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებს საშუალება მიეცეთ, მონაწილეობა მიიღონ, სხვა ბავშვების თანაბრად, გასართობ, რეკრეაციულ და სპორტულ ღონისძიებებში, მათ შორის სასკოლო სისტემის ფარგლებშიც;
- ე) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს საშუალება ჰქონდეთ, ისარგებლონ იმათი მომსახურებით, ვინც ორგანიზებას უწევს

რეკრეაციულ, ტურისტულ, გასართობ და სპორტულ ღონისძიებების მოწყობას.

47. საერთაშორისო თანამშრომლობა, რომელიც აღწერილია კონვენციის 32-ე მუხლში, მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია ხელმისაწვდომობისა და უნივერსალური დიზაინის ხელშესაწყობად. კომიტეტი საერთაშორისო განვითარების სააგენტოებს მიმართავს რეკომენდაციით, აღიარონ იმ პროექტების მნიშვნელობა, რომლებიც სსტ-სა და ხელმისაწვდომობის სხვა ინფრასტრუქტურის მხარდაჭერას ისახავენ მიზნად. ყველა სახის ახალი ინვესტიცია, რომელიც საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელდა, გამოყენებული უნდა იქნას არსებული ბარიერების აღკვეთის ხელშეწყობისა და ახალი ბარიერების წარმოქმნის თავიდან აცილების მიზნით. დაუშვებელია სახელმწიფო სახსრების გამოყენება ახალი უთანასწორობის წასახალისებლად. ნებისმიერი ახალი საგანი, ინფრასტრუქტურა, ობიექტი, საქონელი, პროდუქტი და სერვისი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის სრულად უნდა იყოს ხელმისაწვდომი. საერთაშორისო თანამშრომლობა არა მხოლოდ ხელმისაწვდომ საქონელში, პროდუქტსა თუ სერვისებში ინვესტირებისათვის უნდა იქნას გამოყენებული, არამედ ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნისა და ინფორმაციის გაცვლას ხელმისაწვდომობის მიღწევის კარგი პრაქტიკის შესახებ, რაც გამოიწვევს ხელშესახებ ცვლილებებს მსოფლიოში მილიონობით შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის ცხოვრების გასაუმჯობესებლად. აგრეთვე მნიშვნელოვანია საერთაშორისო თანამშრომლობა სტანდარტიზაციაზე და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინტერესების დამცველი ორგანიზაციების მხარდაჭერა, რათა მათ შეძლონ ხელმისაწვდომობის სტანდარტების შექმნის, განხორციელებისა და მონიტორინგის ეროვნულ და საერთაშორისო პროცესებში მონაწილეობა. მდგრადი განვითარებისაკენ მიმართული ნებისმიერი ძალისხმევის განუყოფელი ნაწილია ხელმისაწვდომობა, განსაკუთრებით 2015 წლის შემდგომი განვითარების დღის წესრიგის კონტექსტში.

48. ხელმისაწვდომობის მონიტორინგი კონვენციის განხორციელების ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე მონიტორინგის შემადგენელი უაღრესად მნიშვნელოვანი ნაწილია. კონვენციის 33-ე მუხლის თანახმად, სახელმწიფო მხარეებს მოეთხოვებათ, ადმინისტრაციის შიგნით დაასახელონ ერთი ან რამოდენიმე საკონტაქტო უწყება კონვენციის განხორციელების საკითხებთან დაკავშირებით და აგრეთვე შექმნან განხორციელების მონიტორინგის ეროვნული ჩარჩო, რომლის შემადგენლობაშიც იქნება ერთი ან მეტი დამოუკიდებელი მექანიზმი. მონიტორინგის პროცესში სამოქალაქო საზოგადოება აქტიურად უნდა იყოს ჩართული. მნიშვნელოვანია, რომ მე-9 მუხლის ჯეროვნად განხორციელების

ლონისძიებათა განხილვის პროცესში მოხდეს კონსულტაციის გავლა 33-ე მუხლის საფუძველზე შექმნილ ორგანოებთან. აღნიშნული ორგანოები უზრუნველყოფილი უნდა იქნას ეფექტური შესაძლებლობებით, რათა მათ შეძლონ, inter alia, მონაწილეობის მიღება ხელმისაწვდომობის ეროვნული სტანდარტების შემუშავების პროცესში, გამოთქვან აზრი არსებულ და შემოთავაზებულ კანონმდებლობაზე, წარადგინონ ინიციატივები კანონპროექტებთან და მარეგულირებელ პოლიტიკასთან დაკავშირებით და სრულფასოვანი მონაწილეობა მიიღონ ცნობიერების ამაღლებისა და საგანმანათლებლო კამპანიებში. კონვენციის განხორციელების ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე მონიტორინგის პროცესი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს, რათა უზრუნველყოფილ იქნას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა და მათი ინტერესების წარმომადგენელი ორგანიზაციების ეფექტური მონაწილეობა. კონვენციის 49-ე მუხლის მოთხოვნის თანახმად, კონვენციის ტექსტი ხელმისაწვდომ ფორმატში უნდა მომზადდეს, რაც ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებაში ინოვაციურ მოთხოვნას წარმოადგენს. ამ მხრივ, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია აღქმული უნდა იქნას ხელშეკრულებად, რომელიც ყველა სამომავლო ხელშეკრულებისათვის პრეცედენტს ქმნის.

შებენური შესაძლებლობის მქონე პირთა სამართლებრივი
ადვოკატირების პროექტი

კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის

2016

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა
სამართლებრივი ადვოკატირების პროექტი

კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის
კედლას ქ. 7, 0154, თბილისი, საქართველო
(+995 32) 2 35 66 09
info@disability.ge
www.disability.ge